

Lieta C-108/24 [Biamek]ⁱ**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 8. februāris

Iesniedzējtiesa:*Sąd Apelacyjny w Warszawie (Polija)***Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2024. gada 31. janvāris

Prasītāja:*Bank Millennium S.A.***Atbildētāja:**

AC

Pamatlietas priekšmets

Prasība par samaksu sakarā ar nepamatotu izpildījumu, izpildot līgumu, kurā ietverti negodīgi līguma noteikumi par tā valūtas maiņas kursa noteikšanu, ko piemēro kredīta maksājumu un kredīta atlikušās summas aprēķināšanai.

Prejudiciālā jautājuma priekšmets un juridiskais pamats

Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkta un 7. panta 1. punkta, kā arī efektivitātes, tiesiskās drošības un samērīguma principa interpretācija, juridiskais pamats: LESD 267. pants.

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

Prejudiciālie jautājumi

Ja līgums nevar turpināt būt saistošs pēc tam, kad no tā ir svītroti negodīgi līguma noteikumi, vai ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu, kā arī efektivitātes, tiesiskās drošības un samērīguma principiem ir saderīga tāda valsts tiesību interpretācija, saskaņā ar kuru:

1. noilguma termiņa tecējums pārdevēja vai piegādātāja restitūcijas prasījumam pret patērētāju nesākas, kamēr patērētājs pilda līgumu un neizvirza pret viņu savus prasījumus vai iebildes ar pamatojumu par līguma noteikumu negodīgumu;
2. pret to, lai atzītu noilguma termiņu pārdevēja vai piegādātāja restitūcijas prasījumam pret patērētāju, iestājas taisnīguma apsvērumi, kas saistīti ar to, ka iemesls tam, ka patērētājs nav izvirzījis prasījumu, bija tas, ka patērētājs izpildīja līgumu un neizvirzīja prasījumus vai iebildes ar pamatojumu par līguma noteikumu negodīgumu, savukārt negodīgo līguma noteikumu svītrošanas sekas un nosacījumi, ar kādiem puses var izvirzīt restitūcijas prasījumus, nav skaidri un konsekventi noteikti judikatūrā?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Līgums par Eiropas Savienības darbību: 169. panta 1. punkts

Eiropas Savienības Pamattiesību harta: 38. pants

Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.): ceturtais, divdesmit pirmais un divdesmit ceturtais apsvērums, 3. panta 1. un 2. punkts, 4. panta 2. punkts, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV L 304, 64. lpp.): 17. apsvērums un 2. panta 1. punkts.

Atbilstošās valsts tiesību normas

1. 1997. gada 2. aprīļa Polijas Republikas Konstitūcija: 76. pants.
2. 1964. gada 23. aprīļa *ustawa –Kodeks cywilny* [Civilkodekss] (konsolidētais teksts: 2023. gada *Dz.U.*, 1610. poz, turpmāk tekstā – “Civilkodekss”):

Tiesības nevar izmantot pretēji šo tiesību sociālajam un ekonomiskajam mērķim vai sociālajām normām. Šāda personas darbība vai bezdarbība netiek uzskatīta par tiesību īstenošanu un netiek aizsargāta (Civilkodeksa 5. pants).

Patērētājs ir jebkura fiziska persona, kura ar komersantu noslēdz tiesisku darījumu, kas nav tieši saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību (Civilkodeksa 22.¹ pants).

Tiesisks darījums, kas ir pretrunā likumam vai kura mērķis ir apiet likumu, nav spēkā, ja vien attiecīgajā tiesību normā nav paredzēts citādi, it īpaši, ja tajā ir paredzēts, ka spēkā neesošie tiesiskā darījuma noteikumi tiek aizstāti ar atbilstošajām likuma normām (Civilkodeksa 58. panta 1. punkts).

Neskarot likumā paredzētos izņēmumus, mantiska rakstura prasījumam iestājas noilgums (117. panta 1. punkts).

Pēc noilguma termiņa beigām tas, pret kuru vērsts prasījums, var to neizpildīt, ja vien viņš neatsākās no tiesībām atsaukties uz noilgumu. Tomēr atteikšanās no tiesībām uz noilgumu pirms termiņa beigām nav spēkā (117. panta 2. punkts).

Pēc noilguma termiņa beigām nevar prasīt apmierināt prasījumu pret patērētāju (Civilkodeksa 117. panta 2.¹ punkts redakcijā, kas stājas spēkā 2018. gada 9. jūlijā).

Izņēmuma gadījumos – ja to prasa taisnīguma apsvērumi – tiesa pēc pušu interešu izsvēršanas var neņemt vērā noilguma termiņa izbeigšanos attiecībā uz prasījumu pret patērētāju (Civilkodeksa 117.¹ panta 1. punkts redakcijā, kas stājas spēkā 2018. gada 9. jūlijā).

Īstenojot 1. punktā minētās pilnvaras, tiesai it īpaši jāņem vērā: 1) noilguma termiņa ilgums; 2) laikposms no noilguma termiņa beigām līdz prasības celšanas dienai; 3) to apstākļu raksturs, kuru dēļ tiesību subjekts nav izvirzījis prasījumu, tostarp parādnieka rīcības ietekme uz tiesību subjekta kavēšanos prasījumu aizvirzīšanā (Civilkodeksa 117.¹ panta 2. punkts redakcijā, kas stājas spēkā 2018. gada 9. jūlijā).

Ja speciālā tiesību normā nav noteikts citādi, noilguma termiņš ir desmit gadi, bet prasījumiem par periodiski izpildāmām saistībām un ar uzņēmējdarbību saistītiem prasījumiem – trīs gadi (Civilkodeksa 118. pants redakcijā, kas bija spēkā līdz 2018. gada 8. jūlijam).

Ja speciālā tiesību normā nav noteikts citādi, noilguma termiņš ir seši gadi, bet prasījumiem par periodiski izpildāmām saistībām un ar uzņēmējdarbību saistītiem prasījumiem – trīs gadi. Tomēr noilguma termiņa beigas iestājas kalendārā gada pēdējā dienā, ja vien noilguma termiņš nav īsāks par diviem gadiem (Civilkodeksa 118. pants redakcijā, kas stājas spēkā 2018. gada 9. jūlijā).

Noilguma termiņš sākas dienā, kad iestājas prasījuma izpildes termiņš. Ja prasījuma izpilde ir atkarīga no tiesību subjekta konkrētas darbības izpildes, termiņu aprēķina, sākot no dienas, kurā prasījums kļuva pieprasāms, ja tiesību subjekts būtu izpildījis darbību iespējami ātrākajā termiņā (Civilkodeksa 120. panta 1. punkts).

Noilguma termiņu aptur: 1) jebkura tāda darbība tiesā, iestādē, kas iecelta lietu izskatīšanai vai konkrēta veida prasījumu izpildei, vai šķīrējtiesā, kura tiek veikta tieši nolūkā prasīt, konstatēt, atgūt vai nodrošināt prasījuma apmierināšanu; 2) ja persona, pret kuru var izvirzīt prasījumu, šo prasījumu atzīst; (Civilkodeksa 123. panta 1. punkts).

Līgumslēdzējas puses var brīvi noteikt tiesiskās attiecības, ja to saturs un mērķis nav pretrunā attiecību, likumu vai sociālo normu īpatnībai (būtībai) (Civilkodeksa 353.¹ pants).

Parādniekam ir jārīkojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam (rūpības pienākums) (Civilkodeksa 355. panta 1. punkts).

Lai noteiktu, kā parādnieks izpilda rūpības pienākumu saistībā ar savu saimniecisko darbību, ir jāņem vērā šīs darbības profesionālais raksturs (Civilkodeksa 355. panta 2. punkts).

Ar patērētāju noslēgta līguma noteikumi, kuri nav individuāli apspriesti, patērētājam nav saistoši, ja tie viņa tiesības un pienākumus nosaka pretēji labiem tikumiem, acīmredzami neievērojot viņa intereses (nepieļaujami noteikumi). Tas neattiecas uz noteikumiem, kuros ir noteikti pušu pamatpienākumi, tostarp cena vai atlīdzība, ja tie ir formulēti nepārprotami (Civilkodeksa 385.¹ panta 1. punkts).

Ja, pamatojoties uz 1. punktu, kāds līguma noteikums patērētājam nav saistošs, līgums turpina būt pusēm saistošs pārējā daļā (Civilkodeksa 385.¹ panta 2. punkts).

Ar patērētāju noslēgta līguma noteikumi, kas nav individuāli apspriesti, ir tie līguma noteikumi, kuru saturu patērētājs nav varējis konkrēti ietekmēt. Runa ir īpaši par līguma noteikumiem, kas pārņemti no tipveida līguma, ko līgumslēdzējs ir piedāvājis patērētājam (Civilkodeksa 385.¹ panta 3. punkts).

Pienākums pierādīt, ka noteikums ir bijis individuāli apspriests, ir tai pusei, kura uz to atsaucas (385.¹ panta 4. punkts).

Līguma noteikumu saderība ar labiem tikumiem tiek novērtēta attiecībā uz situāciju līguma slēgšanas brīdī, ņemot vērā tā saturu, tā noslēgšanas apstākļus, kā arī citus līgumus, kas ir saistīti ar līgumu, kura noteikumi tiek novērtēti (Civilkodeksa 385.² pants).

Tam, kurš bez juridiska pamata uz citas personas rēķina ir guvis materiālu labumu, ir pienākums izdot labumu natūrā, bet, ja tas nav iespējams, atlīdzināt tā vērtību (Civilkodeksa 405. pants).

Iepriekšējo pantu noteikumi ir piemērojami tostarp nepamatota izpildījuma gadījumā (Civilkodeksa 410. panta 1. un 2. punkts).

Izpildījums ir nepamatots, ja personai, kas to veikusi, vispār nebija pienākuma to veikt vai tai nebija pienākuma to veikt attiecībā pret personu, kurai tas ticis veikts, vai ja ir zudis izpildījuma pamats, vai ja izpildījuma mērķis nav sasniegts, vai arī ja tiesiskais darījums, kurā noteikta saistība sniegt izpildījumu, nebija spēkā un nav stājies spēkā pēc izpildījuma veikšanas (Civilkodeksa 410. panta 2. punkts).

Ja izpildījuma veikšanas termiņš nav noteikts un neizriet no saistību būtības, izpildījums ir jāveic nekavējoties pēc aicinājuma parādniekam to veikt (Civilkodeksa 455. pants).

Ja parādnieks kavē izpildījuma veikšanu, kreditors ir tiesīgs prasīt nokavējuma procentus, pat ja kreditoram nav nodarīts nekāds kaitējums un pat ja kavējuma iemesls ir apstākļi, ko parādnieks nevar ietekmēt (Civilkodeksa 481. panta 1. punkts).

Ja pēc līguma izbeigšanas pusēm ir jāatdod izpildījums, katrai no tām ir aizturējuma tiesības līdz brīdim, kad otra puse piedāvā atlīdzināt saņemto izpildījumu vai sniedz nodrošinājumu atprasījuma tiesībām (Civilkodeksa 496. pants).

Iepriekšējais pants *mutatis mutandis* ir piemērojams savstarpējā līguma izbeigšanas vai spēkā neesamības gadījumā (Civilkodeksa 497. pants).

3. 2018. gada 13. aprīļa *ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw* [Likums, ar ko groza Civilkodeksu un dažus citus likumus] (2018. gada *Dz.U.*, 1104. poz.):

Prasījumiem, kas radušies pirms šī likuma spēkā stāšanās dienas un kas šajā dienā vēl nebija noilguši, no dienas, kurā stājās spēkā šis likums, piemēro Civilkodeksa normas redakcijā, kas izteikta ar šo likumu (5. panta 1. punkts).

Patērētāja prasījumiem, kuri radušies pirms šī likuma spēkā stāšanās dienas, kuri šajā dienā vēl nebija noilguši un kuru noilguma termiņi ir noteikti Civilkodeksa 118. pantā un 125. panta 1. punktā, piemēro Civilkodeksa normas līdzšinējā redakcijā (5. panta 3. punkts).

Noilgušiem prasījumiem pret patērētāju, attiecībā uz kuriem līdz šī likuma spēkā stāšanās dienai nav izvirzīts iebildums par noilgumu, ar minēto dienu ir piemērojamas noilguma sekas, kas noteiktas Civilkodeksa redakcijā, kura izteikta ar šo likumu (5. panta 4. punkts).

Īss pamata lietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

1. Saskaņā ar hipotekārā kredīta līgumu, ko prasītāja 2008. gada 7. janvārī noslēdza ar *Bank Millennium S.A.* par summu 140 000 Polijas zlotu (PLN), tika noteikts, ka kredīts tiek indeksēts Šveices frankos (CHF) pēc izmaksātās summas konvertācijas atbilstoši CHF pirkšanas kursam saskaņā ar Bankas valūtas maiņas

kursu tabulu, kas bija spēkā kredīta izmaksas dienā (2. panta 2. punkts). Aizņēmējs apņēma 456 vienādos mēneša maksājumos PLN valūtā noteikto kredīta summu atmaksāt CHF valūtā, piemērojot CHF pārdošanas kursu, kas ir spēkā kredīta maksājuma samaksas dienā atbilstīgi *Bank Millenium* valūtas maiņas kursu tabulai (7. pants). Laika posmā no 2008. gada 15. februāra līdz 2021. gada 15. februārim AC samaksāja Bankai kredīta un procentu maksājumu summu 96 217,49 PLN.

- 2 2021. gada 22. jūnija prasības pieteikumā AC cita starpā lūdza piespriest Bankai samaksāt viņai summu 96 217,49 PLN, pieskaitot likumiskus nokavējuma procentus, atlīdzinot nepamatotus izpildījumus, ko viņa ir veikusi par labu atbildētājai Bankai, līguma spēkā neesamības dēļ, kā arī atzīt 2008. gada hipotekārā kredīta līgumu par spēkā neesošu. Ar 2022. gada 12. maija spriedumu, kas nav galīgs, šie prasījumi tika apmierināti, pamatojoties uz to, ka: [1]) līgums bija pretrunā attiecību būtībai, [2]) līguma noteikumi par valūtas maiņas kursa noteikšanu, kas tika izmantots kredīta maksājumu un kredīta atlikušās summas aprēķināšanai, bija negodīgi un [3]) to, ka patērētāja nebija pietiekami informēta par riskiem.
- 3 Otrās instances tiesvedībā prasītājai tika izsniegts arī Bankas paziņojums par to, ka tā īsteno tiesības aizturēt iespējamo maksājumu, ja tāds prasītājai pienākas, līdz brīdim, kad prasītāja piedāvās atmaksāt šai bankai pretizpildījumu, proti, kredīta summu, ko banka viņai ir piešķirusi saskaņā ar kredītlīgumu.

Pamatlietas dalībnieku galvenie argumenti

- 4 Lai pamatotu apgalvojumu par līguma un no tā izrietošā restitūcijas prasījuma spēkā neesamību, prasītāja norādīja, ka kredītlīgumā tika ietverti negodīgi līguma noteikumi, ar kuriem Bankai tika piešķirtas tiesības pēc saviem ieskatiem noteikt indeksācijas valūtas kursu un kuri jau 2014. gadā tika ierakstīti *Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta* [Konkurences un patērētāju tiesību aizsardzības biroja] uzturētajā neatļauto līguma noteikumu reģistrā, un tas padarot šos noteikumus arī par neatbilstošiem attiecību būtībai un par nelikumīgiem. Turklāt prasītāja atsaucās uz valūtas riska nodošanu viņai pilnā apmērā. Apelācijas sūdzībā AC izvirzīja iebildumu par noilgumu attiecībā uz Bankas prasījumu, uz kuru attiecas paziņojums par aizturējuma tiesību izmantošanu, uzskatot, ka Bankas prasījuma noilguma termiņš sākās no izpildījuma veikšanas brīža un, vēlākais, no brīža, kad apstrīdētie līguma noteikumi tika ierakstīti reģistrā kā negodīgi līguma noteikumi, kā rezultātā prasījumam, uz kuru attiecas paziņojums par aizturējuma tiesību izmantošanu, bija iestājies noilgums jau šī aizturējuma tiesību izmantošanas brīdī.
- 5 Turpretim atbildētāja apgalvoja, ka prasībai nav iestājies noilgums. Tāpat viņa atsaucās uz iebilduma par noilgumu nesaderību ar Civilkodeksa 5. pantu.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 6 Pamatojoties uz pušu noslēgtajā kredītlīgumā ietvertajiem konvertācijas noteikumiem, ja kredīts tiek izmaksāts un atmaksāts PLN valūtā, valūtas konvertācija tiek veikta, piemērojot bankas noteikto valūtas maiņas kursu, tādējādi dodot atbildētājam pilnīgu brīvību noteikt pušu izpildījuma saturu¹. Savienības judikatūrā konsekventi tiek norādīts, ka paļaušanās uz bankas valūtas maiņas kursu tabulā norādītajiem valūtas maiņas kursiem ir uzskatāma par līguma pušu vienlīdzības pārkāpumu, kas izpaužas kā nevienlīdzīga tiesību un pienākumu sadale starp tiesisko attiecību pusēm².
- 7 Ja kredītlīgums tiek atzīts par spēkā neesošu, pusēm savstarpēji jāatdod visi saskaņā ar līgumu veiktie izpildījumi (Civilkodeksa 405. pants kopsakarā ar Civilkodeksa 410. panta 1. punktu). Starp banku un aizņēmēju rodas divas atsevišķas restitūcijas saistības, proti, aizņēmēja saistība atmaksāt izmantotos naudas līdzekļus un bankas saistība atmaksāt veiktos maksājumus³. Pušu restitūcijas prasījumu norēķinu kārtībai ir piemērojama Direktīva 93/13, jo tās 6. panta 1. punkts nepieļauj tādu valsts judikatūru, kas ierobežo restitūcijas sekas, kuras ir saistītas ar līguma noteikuma negodīguma konstatēšanu⁴. Tad, ja starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgts līgums tiek atzīts par spēkā neesošu kāda tā noteikuma negodīguma dēļ, dalībvalstīm valsts tiesībās ir jāreglamentē šīs spēkā neesamības sekas, ievērojot ar šo direktīvu patērētājam piešķirto aizsardzību un it īpaši garantējot, ka tiek atjaunota faktiskā tiesiskā situācija, kādā tas būtu bijis šī noteikuma neesamības gadījumā⁵.
- 8 Saistībā ar šiem norēķiniem ir jāizvērtē atbildētājas izmantotās aizturējuma tiesības, attiecībā uz kurām Tiesa 2023. gada 14. decembra spriedumā (C-28/22, *TL, WE/Getin Noble Bank SA likvidators*, 86. un 87. punkts) ir atzinusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru, ja hipotekārā aizdevuma līgums, ko pārdevējs vai piegādātājs ir noslēdzis ar patērētāju, pēc šajā līgumā ietvertu negodīgu noteikumu atcelšanas vairs nevar palikt saistošs, šis pārdevējs vai piegādātājs var atsaukties uz aizturējuma tiesībām, kas tam no šā patērētāja

¹ Skat. *Sąd Najwyższy* [Augstākās tiesas] spriedumus: 2016. gada 22. janvāris, I CSK 1049/14, 2017. gada 1. marts, 2019. gada 11. decembris, V CSK 382/18, 2022. gada 20. jūnijs, II CSKP 701/22, un 2022. gada 8. novembris, II CSKP 1153/22.

² Skat. Tiesas spriedumus: 2014. gada 30. aprīlis, C-26/13, *Árpád Kásler un Hajnalka Káslerné Rábai/OTP Jelzálogbank Zrt*, 75. punkts, un 2017. gada 20. septembris, C-186/16, *Ruxandra Paula Andriciuu u.c./Banca Românească SA*, 45. punkts.

³ Skat. *Sąd Najwyższy* rezolūciju, 2021. gada 16. februāris, III CZP 11/20.

⁴ Skat. Tiesas spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo u.c.*, C-154/15, C-307/15 un C-308/15, 75. punkts.

⁵ Skat. Tiesas spriedumu, 2023. gada 16. marts, C-6/22, 33. punkts.

saņemtā izpildījuma restitūciju ļauj pakārtot nosacījumam, ka patērētājs iesniedz piedāvājumu atdot izpildījumu, kuru viņš pats ir saņēmis no minētā pārdevēja vai piegādātāja, vai sniedz garantiju, ka minētais izpildījums tiks atdots, ja tādēļ, ka šis pats pārdevējs vai piegādātājs izmanto šīs aizturējuma tiesības, patērētājs – sākot no brīža, kad beidzas attiecīgajam pārdevējam vai piegādātājam noteiktais izpildes termiņš, pēc tam, kad tas ir saņēmis aicinājumu atdot atpakaļ izpildījumu, kas tam sniegts, izpildot spēkā neesošo līgumu, – zaudē tiesības saņemt nokavējuma procentus. Tādējādi tas, ka pret patērētāju tiek izmantotas aizturējuma tiesības, ir pieļaujams, taču ir jāmazina to kavējošais raksturs, kas izslēdz patērētāja restitūcijas prasījumu izpildāmību, pamatojoties uz esošo valsts tiesību interpretāciju (skat. *Sąd Najwyższy* (turpmāk tekstā – “SN”) spriedumus: 2002. gada 31. janvāris, IV CKN 651/00, un 2005. gada 7. janvāris, IV CK 204/04). Bez šīs pazīmes paziņojums par aizturējuma tiesību izmantošanu joprojām var pildīt savu nodrošinājuma mērķi un kalpot kreditora un parādnieka leģitīmo savstarpējo interešu aizsardzības līdzsvara nodrošināšanai, kas nevar tikt uzskatīts par nesaderīgu ar Direktīvas 93/13 mērķi un apsvērumiem, jo tas ne juridiski, ne ekonomiski neapdraud patērētāja prasījumu. Ja patērētājs, kurš ir pienācīgi informēts arī par šo līguma spēkā neesamības aspektu, neatsakās no savas aizsardzības, kā tas bija šajā lietā, nav pamata uzskatīt, ka viņš saskaras ar šķēršļiem savu aizsargājamo tiesību īstenošanā, jo to pilnībā nodrošina iespēja veikt sava mazākā parāda ieskaitu attiecībā pret bankas augstāko prasījumu, ko viņš var darīt arī pēc tam, kad spriedums lietā ir kļuvis galīgs. Tāpat paziņojumu par aizturējuma tiesību izmantošanu nevar uzskatīt par tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, jo ar to tiek īstenoti pamatoti prasījumi, kuri izriet no tā, ka patērētājs apzināti izmanto aizsardzību, viens no kuras elementiem ir rēķināšanās ar pienākumu atmaksāt atbildētājam izmaksāto kapitālu, uz kuru attiecas konkrēta pamācība. Tādējādi, *Sąd Apelacyjny* ieskatā, aizturējuma tiesību institūts ir lietderīgs instruments, lai līdzsvarotu kreditora un parādnieka leģitīmo savstarpējo interešu aizsardzību. Tādējādi aizdevuma līguma atzīšanas par spēkā neesošu rezultātā citastarp bankai piešķirts nodrošinājums (hipotēka u.c.) zaudē spēku. Tādēļ neiespējamība efektīvi nodrošināt attiecīgo prasījumu varētu radīt nepieņemamu, tostarp aksioloģiski nepieņemamu situāciju, kurā bankai praktiski tiktu liegta iespēja apmierināt prasījumu.

- 9 Paziņojuma par aizturējuma tiesību izmantošanu efektivitāte cita starpā ir atkarīga no tā, vai bankas prasījumam nav iestājies noilgums. Tiklīdz beidzas noilguma termiņš, aizturējuma tiesības zaudē spēku. Šajā kontekstā ir būtiski noteikt šī prasījuma noilguma termiņa sākumu atbilstoši Savienības tiesībām, tai skaitā atbilstoši efektivitātes, tiesiskās drošības un samērīguma principiem.
- 10 Tiesa vairākkārt ir norādījusi, ka kredītlīguma atcelšanas sekas principā ir tādas, ka uzreiz kļūst atmaksājama aizdevuma atlikusī daļa, kuras apmērs var pārsniegt patērētāja finansiālās iespējas, un tādējādi tiek sodīts patērētājs, nevis aizdevējs⁶.

⁶ Skat. spriedumus: 2014. gada 30. aprīlis, C-26/13, *Árpád Kásler* un *Hajnalka Káslerné Rábai/OTP Jelzálogbank Zrt*, 80.–84. punkts; 2015. gada 21. janvāris, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, *Unicaja Banco SA/J. H. u.c.* un *Caixabank SA/M. M. Rueda Ledesma u.c.*, 33. punkts; 2018. gada 20. septembris, C-51/17, *OTP Bank Nyrt. u.c./Teréz Ilyés u.c.*, 60. un

Līdz ar to Tiesa uzskata, ka gadījumā, ja līgums nevar turpināt pastāvēt pēc attiecīgo negodīgo noteikumu svītrosānas, ja minētā līguma atcelšana radītu īpaši nelabvēlīgas sekas patērētājam un ja dalībvalsts tiesībās nav nevienas tiesību normas, ar kurām šos noteikumus varētu aizstāt, un ciktāl patērētājs nav paudis vēlmi atstāt spēkā negodīgos noteikumus, valsts tiesai ir jāveic visi pasākumi, kas nepieciešami, lai aizsargātu patērētāju no īpaši nelabvēlīgām sekām, ievērojot tomēr, ka tiesas pilnvaras nevar pārsniegt to, kas noteikti ir nepieciešams, lai atjaunotu šo līdzsvaru, proti nodrošinātu šo aizsardzību patērētājam (skat. spriedumu, 2020. gada 25. novembris, C-269/19, *Banca B. SA*, 41.–44. punkts).

- 11 *SN* septiņu tiesnešu kolēģijas 2021. gada 7. maija rezolūcija, kurai ir tiesību principa spēks (III CZP 6/21), bija mēģinājums principu, kas saistīts ar negodīgu līguma noteikumu izvērtēšanu pēc iestādes ierosmes, saskaņot ar patērētāja iespēju uzņemt līguma spēkā neesamības sekas, kā arī ieviest patērētāja aizsardzības režīmu Polijas sankciju sistēmā, kas attiecas uz neatbilstīgiem tiesiskiem darījumiem. *SN* bankas prasījuma par pamatsummas atmaksu izpildāmību saistīja ar līguma neiedarbīgumu, kas nozīmē, ka patērētājs bija pienācīgi jāinformē par līguma neiedarbīguma (spēkā neesamības) sekām. Tikai tad, kad patērētājs ir piekritis negodīgajiem līguma noteikumiem vai atteicies tiem piekrist, rodas stāvoklis, kurā “tiesisks darījums, kas uzliek pienākumu veikt izpildījumu, zaudē spēku un nav stājies spēkā pēc izpildījuma veikšanas” Civillikuma 410. panta 2. punkta *in fine* izpratnē. Ar šo brīdi bija saistīta iespēja atprasīt pušu izpildījumus labuma gūšanas bez juridiska pamata dēļ (Civillikuma 410. panta 2. punkts). No šī viedokļa raugoties, tas nozīmēja, ka aizņēmējs nevarēja uzskatīt, ka bankas prasījumam ir iestājies noilgums, skaitot tā, it kā aicinājums atmaksāt izmaksāto kredītu būtu iespējams jau tā izmaksāšanas dienā (Civillikuma 120. panta 1. punkta otrais teikums). Galvenais arguments, kas izvirzīts pret iespēju skaitīt bankas prasījumu noilguma termiņu no dienas, kad kapitāls tika nodots aizņēmēja rīcībā, bija aplūkojamās sankcijas, kura tika paredzēta par labu patērētājam, asimetriskais raksturs. Tādējādi, lai gan līgums, kas nav spēkā tādēļ, ka noteikumi, kuri nosaka līguma galveno priekšmetu, ir neatbilstīgi *ab initio*, ņemot vērā aplūkojamo rezolūciju, nebija pieļaujama tāda Civillikuma 120. panta 1. punkta interpretācija, saskaņā ar kuru komersanta prasījumiem būtu iestājies noilgums, pirms komersants būtu ieguvis juridisku iespēju noteikt, ka parāds ir atmaksājams. Tādējādi bankas prasījuma noilguma termiņa sākums bija saistīts ar brīdi, kad tai galīgi un apzināti tika izteikta patērētāja griba atteikties novērst līgumā ietverto noteikumu negodīgo raksturu, kā rezultātā līgums nav spēkā *ex tunc*. Šo apturētā neiedarbīguma konstrukciju, kas balstīta uz prasību saņemt no patērētāja paziņojumu par piekrišanu līguma spēkā

61. punkts; 2019. gada 26. marts, C-70/17, *Abanca Corporación Bancaria SA/Albert Garcia Salamanca Santos un Bankia SA/Alfonso Antonio Lau Mendoza un Verónica Yuliana Rodríguez Ramírez*, 56.–58. punkts; 2019. gada 3. oktobris, C-260/18, *Kamil Dziubak un Justyna Dziubak/Raiffeisen Bank International AG*, 48. un nākamie punkti; 2020. gada 3. marts, C-125/18, *Marc Gómez del Moral Guasch/Bankia SA*, 61.–63. punkts, 2020. gada 25. novembris, C-269/19, *Banca B. SA*, 34. punkts, kā arī 2021. gada 27. janvāris, C-229/19 un C-289/19, *Dexia Nederland*, 61.–67. punkts).

neesamības sekām, Tiesa apšaubīja 2023. gada 7. decembra spriedumā⁷, kurā tā nosprieda, ka patērētājam sniegtā iespēja iebilst pret Direktīvas 93/13 piemērošanu nevar tikt saprasta tādējādi, ka viņam ir noteikts pozitīvs pienākums uz Direktīvas 93/13 normām atsaukties ar formālu paziņojumu tiesā. Šī iespēja izpaužas vienīgi tādējādi, ka patērētājs – pēc tam, kad valsts tiesa viņu ir informējusi, – var necelt prasību par līguma noteikuma negodīgumu un nesaistošo raksturu. 2023. gada 14. decembra spriedumā lietā C-28/22, *TL, EK/Getin Noble Bank SA likvidators* (59.–75. punkts) Tiesa turpināja demontēt apturētā neiedarbīguma konstrukciju, uzskatot, ka *SN* pieņemtajā 2021. gada 7. maija rezolūcijā (III CZP 6/21) norādītā interpretācija rada Polijas tiesiskās aizsardzības līdzekļu asimetriju, kuras dēļ pārdevējs vai piegādātājs pēc patērētāja ārpusstiesas pretenzijas varētu turpināt bezdarbību vai paldzināt ārpusstiesas posmu, pagarinot sarunas, lai panāktu to, ka beidzas patērētāja prasījumu noilguma termiņš, jo, pirmkārt, termiņš, kas paredzēts viņa paša prasījumiem, sāktos tikai no dienas, kad tiesa konstatētu attiecīgā hipotekārā aizdevuma līguma galīgo neiedarbīgumu, un, otrkārt, ārpusstiesas posma ilgums neietekmētu patērētājam pienākošos procentu maksājumus. Tādējādi šāda asimetrija galvenokārt var apdraudēt efektivitātes principu, kā arī, Tiesas ieskatā, var apdraudēt preventīvo iedarbību, kādu ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, to lasot kopā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktu, ir paredzēts saistīt ar līgumos, kurus ar patērētājiem noslēguši pārdevēji vai piegādātāji, ietvērto noteikumu negodīguma konstatēšanu. Tādējādi Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos efektivitātes principa gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru pēc pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma atcelšanas šajā līgumā ietvērto negodīgo noteikumu dēļ noilguma termiņš šā pārdevēja vai piegādātāja prasījumiem, kuri izriet no minētā līguma spēkā neesamības, sākas tikai no dienas, kad šis līgums kļūst galīgi neiedarbīgs, kaut arī noilguma termiņš šā patērētāja prasījumiem, kas izriet no šā paša līguma spēkā neesamības, sākas no dienas, kurā patērētājs ir uzzinājis vai tam saprātīgi vajadzēja zināt par līguma noteikuma negodīgumu, kas izraisa šo spēkā neesamību.

- 12 Ņemot vērā to, ka Tiesa ir noraidījusi asimetriskā risinājuma piemērošanu par sliktu patērētājam, būtisks ir jautājums par bankas restitūcijas prasījuma noilguma termiņa sākumu. 2023. gada 16. marta spriedumā lietā C-6/22 (30. punkts) Tiesa nepārprotami iestājās pret zaudējumu vienlīdzīgu sadali starp pusēm, jo tā var izslēgt negodīgu noteikumu piemērošanas patērētājiem preventīvo iedarbību. Vienlaikus Tiesa apšaubīja pārdevēja vai piegādātāja iespēju prasīt jebkādas summas, kas nav saskaņā ar līgumu izmaksāts kapitāls⁸. Tādējādi var apgalvot, ka pati kapitāla atmaksa ir neapstrīdams patērētāja pienākums, kas nav pretrunā ar mērķi atjaunot stāvokli, kādā patērētājs būtu bijis, ja nebūtu negodīgā noteikuma.

⁷ Skat. spriedumu, C-140/22, *SM, KM/mBank S.A.*, 56.–61. punkts.

⁸ Skat. spriedumu, 2023. gada 15. jūnijs, C-520/21, *Arkadiusz Szcześniak/Bank M. SA*; rīkojumus: 2023. gada 11. decembris, C-756/22, un 2024. gada 12. janvāris, C-488/23.

- 13 Tomēr patērētāju aizsardzības, kas tiek piešķirta *ex officio* un ilgst bez nosacījumiem no līguma noslēgšanas brīža, būtība ir jāsaskaņo ar nepieciešamību ļaut patērētājam no aizsardzības atteikties. No Tiesas judikatūras⁹ var secināt, ka par negodīgu līguma noteikumu ietveršanu līgumā nav paredzēta apturētā neiedarbīguma sankcija tādā nozīmē, kā to ir izklāstījusi SN 2021. gada 7. maija rezolūcijā (III CZP 6/21), viens no kuras elementiem bija patērētāja skaidri vai klusējot izteikta griba noteiktā termiņā šo aizsardzību izmantot, kas veidoja tādu kā robežlīniju starp līguma iedarbīguma apturēšanas stāvokli un tā neiedarbīguma retroaktīvu atzīšanu. Pēc tam, kad Tiesa “izdzēsa” šo robežlīniju, lai veiktu interpretāciju atbilstoši Savienības tiesībām, pašlaik ir jāpieņem, ka šī aizsardzība ilgst no sākuma līdz brīdim, kad patērētājs no tās atsakās, kas to tuvina līguma absolūtam neiedarbīgumam. Tas paver diskusiju par to, kad sākas noilguma termiņš bankas restitūcijas prasījumam. Tiesas judikatūrā nav skaidri noteikts, no kura brīža sākas pārdevēja vai piegādātāja prasījuma noilguma termiņš. Mērķis ir nodrošināt, lai tas netraucētu patērētājam īstenot Direktīvā 93/13 paredzētās tiesības un tādējādi nepārkāptu efektivitātes principu, aplūkojot to kopsakarā ar tiesiskās drošības un samērīguma principiem, ko saprot tādējādi, ka sekas ir atbilstošas bankai izvirzīto iebilžu faktisko nozīmīgumam.
- 14 Beztermiņa saistību gadījumā, kas ietver pienākumu atdot atpakaļ nepamatotu izpildījumu, brīdis, kad izpildījums kļūst pieprasāms, ir atkarīgs no aicinājuma parādniekam veikt izpildījumu (Civilkodeksa 455. pants) un nosaka iespēju aprēķināt procentus (Civilkodeksa 481. pants), tomēr tieši agrākais iespējamais brīdis, kad izpildījums ir pieprasāms, nosaka prasījuma noilguma termiņa sākumu (Civilkodeksa 120. panta 1. punkta otrais teikums). Tādēļ tiek pieņemts, ka noilguma termiņš prasījumam, kurš izriet no nepamatota izpildījuma, kas veikts, izpildot absolūti spēkā neesošu tiesisku darījumu, sākas no dienas, kad tiesību subjekts puse iespējami agrākā termiņā varēja aicināt parādnieku veikt samaksu, neatkarīgi no tā, kad kreditors uzzināja, ka izpildījums bija nepamatots, vai kad viņš faktiski aicināja parādnieku atdot nepamatotu izpildījumu¹⁰.
- 15 Saistībā ar sankciju tādēļ, ka līgumā ietverti negodīgi noteikumi – tā kā Polijas tiesībās nav transponēta Direktīvas 93/13 6. panta norma, nav skaidrs, kāds ir juridiskais pamats, lai atzītu līgumu, kas satur negodīgus noteikumus, par spēkā neesošu. Pastāv šaubas, vai pārdevēja vai piegādātāja restitūcijas prasījuma noilguma termiņa sākums var tikt noteikts analogiski līguma absolūta neiedarbīguma gadījumam, neņemot vērā prasību ievērot patērētāja gribu un patērētāja iespēju novērst noteikumu negodīgo raksturu, kas ļauj līgumu saglabāt, lielā mērā nodrošinot patērētāja intereses. Šo sankciju saskaņošana neatbilstu Direktīvas 93/13 mērķiem, lai gan tā radītu patērētājam labvēlīgas sekas, proti, pārdevēja vai piegādātāja, kurš ir pārkāpis Savienības tiesībās noteiktos

⁹ Skat. spriedumus, 2023. gada 7. decembris, C-140/22, SM, KM/mBank S.A., un 2023. gada 14. decembris, C-28/22, TL, WE/Getin Noble Bank SA likvidators, 59.–75. punkts.

¹⁰ Skat. SN spriedumus: 2009. gada 29. aprīlis, II CSK 625/08, un 2014. gada 16. decembris, III CSK 36/14).

pieņākumus un tādējādi pats sev radījis noilguma risku, prasījumam iestātos noilgums. Cits iespējamais risinājums ir bankas prasījuma noilguma termiņa tecējumu saistīt ar bankas objektīvu iespēju uzzināt par līguma noteikumu negodīgumu vai par to iespējamajām sekām, proti, līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Šāds risinājums atspoguļo Savienības tiesību aktos izstrādāto interpretāciju attiecībā uz patērētāja restitūcijas prasījuma noilguma termiņa sākumu. Tas nozīmētu bankas prasījuma noilguma termiņa tecējuma atraušānu no konkrētā patērētāja nostājas par labu iespējamam riskam, ka patērētājs neatteiksies no aizsardzības, kas izriet no tādiem apstākļiem kā tipveida līgumā ietvertu noteikumu ierakstīšana reģistrā, uz ko prasītāja atsaucās prasības pieteikumā, vai no iepriekš minētā Tiesas sprieduma lietā C-260/18, *Dziubak*, kurā norādīts uz apšaubāmu iespēju, ka Polijā noslēgts ārvalstu valūtā indeksēts kredītlīgums varētu turpināt būt spēkā pēc negodīgu līguma noteikumu svītrosānas no tā. Šādu risinājumu var atbalstīt Tiesas nostāja, kas pausta 2023. gada 21. septembra spriedumā lietā C-139/22, *AM, PM/MBank SA*, 46. punkts, kurā atzīts, ka Direktīvas 93/13 noteikumiem nav pretrunā tas, ka līguma noteikumu, par ko nav notikusi atsevišķa apspriešanās, attiecīgās valsts iestādes uzskata par negodīgu tādēļ vien, ka tā saturs ir līdzvērtīgs tāda tipveida līguma noteikuma saturam, kurš ir ierakstīts nepieļaujamu tipveida līguma noteikumu valsts reģistrā. Tādējādi Tiesa ir ierosinājusi izslēgt līguma noteikumus, kas pakļauti tipveida līguma negatīvai abstraktajai kontrolei, ko veic katrā atsevišķā attiecību kombinācijā. Tiesa to sīkāk izvērta¹¹, nospriežot, ka šīs sekas attiecas arī uz citu pārdevēja vai piegādātāja, kas nav tas, pret kuru ir uzsākta procedūra minētā noteikuma ierakstīšanai šajā valsts reģistrā, un uz situāciju, kad attiecīgā noteikuma formulējums nav identisks reģistrētā noteikuma formulējumam, bet tam ir tāda pat jēga un tas attiecīgajam patērētājam rada tādas pašas sekas. Tik plašas tipveida līguma abstraktās kontroles sekas var likt secināt, ka kopš šīs kontroles brīža katrā atsevišķā attiecību kombinācijā komersants, slēdzot līgumu, apzinās savu negodīgumu, kā rezultātā tajā brīdī būtu jāsaucas noilguma termiņa tecējumam attiecībā uz viņa prasījumiem, kuri var izrietēt no tā, ka tipveida līguma negodīgums tiek apstiprināts. Tomēr šajā koncepcijā, tāpat kā iepriekšējā koncepcijā, nav ņemta vērā patērētāja individuālā iespēja atteikties no aizsardzības.

- 16 Tādējādi *Sąd Apelacyjny* atbalsta 2021. gada 7. maija rezolūcijā pausto nostāju (III CZP6/21), kas koriģēta ar minēto spriedumu lietā C-28/22 (66.–75. punkts), un kuras pamatā ir tas, ka brīdis, no kura ir skaitāms bankas prasījuma noilguma termiņš, simetriski tiek nobīdīts līdz brīdim, kad bankai ir izsniegts aicinājums veikt samaksu vai cita vēstule, tostarp prasības pieteikums, kurā pausta griba īstenot patērētāju tiesību aizsardzību. Patērētājam ir tiesības gan tiesā, gan ārpus tiesas kārtībā īstenot Direktīvā 93/13 paredzētās tiesības, lai vajadzības gadījumā varētu novērst noteikuma negodīgumu, to grozot ar līgumu (skat. Tiesas spriedumu, 2021. gada 29. aprīlis, *Bank BPH*, C-19/20, 49. punkts), un šīs tiesības nav ierobežotas ar valsts tiesībām. Šāds risinājums ļauj ņemt vērā patērētāju

¹¹ Skat. spriedumu, 2024. gada 18. janvāris, C-531/22, 78. punkts.

tiesību aizsardzības specifiku, kuras ietvaros patērētājs ir tas, kurš izlemj, vai to izmantot. Kamēr tas tā nav, tam, ka komersants atsakās no tādu prasījumu izvirzīšanas, kas izriet no šīs aizsardzības, nevajadzētu komersantam radīt negatīvas sekas situācijā, kad patērētājs izpilda līgumu un bankai ir pienākums to izpildīt. Tas ir tāpēc, ka aizsardzība ir balstīta uz pieņemumu, ka līguma uzskatīšana par spēkā neesošu ir patērētājam neizdevīga un tieši patērētājs ir tas, kurš izlemj, vai viņš tam piekrīt, un – ja viņš tam piekrīt –, tad līguma uzskatīšanas par spēkā neesošu sekām ir jābūt sadalītām simetriski attiecībā uz abu līguma pušu prasījumu izpildāmību un noilguma termiņa iestāšanos. Tiesas 2023. gada 15. jūnija spriedumā *Arkadiusz Szczęśniak/Bank M.*, C-520/21, 73. un 74. punkts, tika noteikts, ka pat patērētāja iespēja pieprasīt likumiskos nokavējuma procentus ir atkarīga no tā, vai tiek ievērots samērīguma princips.

- 17 Tomēr rodas jautājums par šādi saprasto negodīgu līguma noteikumu novēršanas seku saderību ar tādas patērētāju tiesību aizsardzības būtību, kura sākas no līguma noslēgšanas brīža un tiek piešķirta *ex officio*, patērētājam uz to neatsaucoties, kā arī ar to, ka reģistrā iepriekš ierakstīts negodīgs līguma noteikums ar iepriekš aprakstītajām sekām. Tā kā no izklāstītās Tiesas judikatūras izriet, ka – lai aizsardzība tiktu piešķirta –, nav nepieciešama aktīva patērētāja rīcība, bet gan tas, ka līguma noteikumu negodīgums nav novērsts, rodas jautājums: vai ar šādu aizsardzību ir saderīgi noilguma termiņa bankas prasījumam sākumu padarīt atkarīgu no šādas rīcības.
- 18 Vēl viens jautājums, kas jāatrisina, ja tiek atzīts, ka bankas prasījumam ir iestājies noilgums, ir tādas tiesību interpretācijas saderība ar Savienības tiesībām, kas ļauj to neņemt vērā taisnīguma apsvērumu dēļ. Direktīvā 93/13, kā tas izriet no tās 7. panta 1. punkta kopsakarā ar tās 24. apsvērumu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt adekvātus un efektīvus līdzekļus, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos. Šādiem līdzekļiem ir jārada atturoša iedarbība uz pārdevējiem vai piegādātājiem¹². Tādējādi izšķirošais jautājums ir par to, vai ar šo iedarbību ir saderīgs atzinums, ka komersanta atteikšanās izvirzīt prasījumu ir attaisnojama. Tas ir tāpēc, ka tas varētu atlikt prasījumu izvirzīšanu, apzinoties šādu prasījumu pastāvēšanas iespējamību, lai vēlāk atsauktos uz taisnīguma principiem, kas saistīti ar patērētāja pasivitāti vai nepārliecinātību par savām tiesībām uz aizsardzību un tās sekām.
- 19 Tomēr, izsverot abu pušu intereses aizsargājamo interešu robežās, vienlaikus saglabājot pienācīgas attiecības starp tām, var secināt, ka patērētāja leģitīmās intereses var un ir jāņem vērā, bet tikai tiktāl, ciktāl tās nav pretrunā komersanta aizsargājamajām interesēm. Atteikuma ņemt vērā noilguma termiņa izbeigšanos pamatā ir jābūt tiesas veiktam konkrētās lietas faktu izvērtējumam (kā tas ir aplūkojamajā lietā), kuru dēļ likumdevēja būtiskai prasījumu noilguma termiņa apstiprināšanai šajā faktiskajā situācijā nav nozīmes. Nozīmīgs ir arī noilguma

¹² Skat. Tiesas spriedumu, 2000. gada 27. jūnijs, *Océano Grupo Editorial un Salvat Editores*, no C-240/98 līdz C-244/98, 28. punkts.

termiņu nesamērīgums attiecībā uz patērētāja un bankas restitūcijas prasījumiem, kas izriet no vienām un tām pašām tiesiskajām attiecībām. Šo apstākli ir atzinis arī likumdevējs, atspoguļojot to Civilkodeksa 117.¹ panta 2. punkta 1. apakšpunkta pašreizējā redakcijā. Patērētāja aizsardzībai pret prekluzīviem un noilguma termiņiem ir savas robežas, un tā nedrīkst radīt nelīdzsvarotību par labu patērētājam, veicinot ļaunprātīgu izmantošanu¹³. Tā kā patērētāji var izvirzīt prasījumus, pamatojoties uz netaisnu iedzīvošanos, ja vien ir izpildīti Polijas tiesību aktos paredzētie nosacījumi šādu prasījumu apmierināšanai, un valsts tiesas var izmantot pilnvaras noraidīt šādas prasības, ja tās ir uzskatāmas par tiesību ļaunprātīgu izmantošanu (skat. ģenerālvokāta 2023. gada 16. februāra secinājumus lietā C-520/21, 51. punkts), būtu jāpieļauj arī iespēja neapmierināt iebildumu par noilgumu attiecībā uz prasījumu pret patērētāju, pamatojoties uz tiem pašiem iemesliem.

- 20 Jāņem vērā arī tas, ka, lai gan banka, iespējams, jau no pirmo lēmumu šajā jautājumā pieņemšanas brīža apzinājās reģistrā ierakstīto līguma noteikumu negodīgumu, tā neapzinājās to sekas, jo tajā laikā vēl nebija sākusi veidoties judikatūra par šāda negodīguma sekām attiecībā uz līguma pastāvēšanu un no šīs judikatūras izrietošie secinājumi veidojās citādi nekā pašlaik, un nostāja, ka līgumu var saglabāt (skat. *SN* spriedumus: 2019. gada 4. aprīlis, III CSK 159/17, un 2019. gada 9. maijs, I CSK 242/18), dominēja līdz pat minētajam Tiesas spriedumam lietā C-260/18 (44. punkts), kas tomēr arvien neapturēja valstu tiesas no atšķirīgu nolēmumu pieņemšanas (skat. *SN* spriedumus: 2023. gada 19. septembris, II CSKP 1627/22, II CSKP 1110/22 un II CSKP 1627/22). Arī iepriekš minētā 2021. gada 7. maija septiņu tiesnešu sastāvā pieņemtā rezolūcija, kurai ir tiesību principa spēks (III CZP 6/21), varētu atkal dot bankām pārliecību, ka līdz Tiesas decembrī pasludinātajiem spriedumiem to prasījumu noilguma termiņš nebija sācies, pirms saņemts patērētāja paziņojums par piekrišanu līguma spēkā neesamības sekām. Tomēr ir grūti prasīt, lai banka paredzētu judikatūras attīstības virzienu. Tādējādi no Civilkodeksa 5. panta piemērošanas var secināt, ka ir nepamatoti apgrūtināt komersantu ar tādu darbību negatīvajām sekām, kuru mērķis ir nodrošināt prasījumu par kapitāla atmaksu, iesniedzot paziņojumu par aizturēšanas tiesību izmantošanu jau pēc šī prasījuma noilguma termiņa beigām. Banka jau izcieš pietiekamas sankcijas, nesāņemot procentus, komisijas naudas un citus no kredītlīguma izrietošos ienākumus, kas nozīmē, ka ar to tiek sasniegts atturēšanas mērķis.

¹³ Skat. ģenerālvokāta secinājumus, kas sniegti 2019. gada 14. novembrī lietā C-616/18, *Cofidis SA/YU, ZT* un lietā C-679/18, *OPR-Finance s.r.o./GK*, 74. punkts)